

Plymouth, Pa., 8 Rugsejo.

Spauda šiandien didesnę tur galę negu visoki įstatai, kodeksai bei kardas. Jei kiek daugiau apie spaudą pamislysime ir pažiūrėsime dėl ko ji yra, tai paregėsime, jog spauda tai yra dėl aiskaus ir atviraus išreiskimo mislių šimtų tukstanczių, o net ir milijonų žmonių. Tarp spaudos bei žmonijos yra savitarpinė įtėkmė: iš vienos pusės nūmonė ir mislys žmonijos randa prielankumą spaudoje, iš kitos gi pusės spauda tur gan didelę įtėkmę ant žmonijos – persergi, mokina žmoniją, dūda šiokius ar tokius pamokinimus, perdirba žmoniją, ukvatina prie šio ar to, budavoja ar pagaliaus ir griauja su nauda ar ne nauda dėl visos kokios tautos. Spauda didesnę tur galę už šio svieto paszauktus ką ar nepaszauktus valdonus, kariūmenes, jenarolus ir t. t. ir taip greit gal pakreipti mislis žmonijos į priešingą pusę, kad umu laiku žmonės stojasi ne prieteliais savo valdžių ar valdinikų, jei tie nepritare jų norams. Ir yvairiūse pasikėlimūse atskirių tautų ne but tiek energizkos stiprybės, jei spauda ne but tam prielanki ir ne kildytu ant tokių pasikėlimų dvasios žmonių. Gana tiktai prisiziūrėti ant darbų šiandien pasikėlusių tautų, kad persitikrėti tame. Ar gi but tokia stiprybė Kubiecių, Armėnų, Kretoniecių ir kitų, jei spauda ne but tam prielanki ir ne jautrėtu širdis žmonių? Teisybė, labai tankei taip gi ir gyvas žodis tur galę, bet niekūmet gyvas žodis nesulygis visur su spaudytu žodžiu, nės gyvam žodžiui labai tankei atima jo galę silpnumai paties tarytojo, kas spaudo taip neiszsimusza.

Spauda nū laiko jos atsira-dimo, o ypatingai šiame am-zyja, taip augsztai pakilo ir tokę galę įgijo, jog niekas ne-įstengs prieš atstovėti. Prie-

taisai dėl spaudimo taip pato-bulinti, kad per vieną tikt adyna atmusza 96,000 arkužų ir su greitumo žaibo iszneszio-ja yvairių yvairiausias žinias į visus užkampius placzios pa-saulės, suteikėnt žmonėm ar linksmas ar graudingas žinias, atneszant ar viltį ar galutinį nusiminimą, pagyrimą ar pa-peikimą ir tt. Ir spauda taip pritraukia dvasę žmonijos, kad atsiskirti su tūm jau ne-galima. Iszpradzių žmonės skaito tikt isz žingeidumo, pa-galiaus isz pripratimo, o po tam jau taip prie to prisirisza, kad be to buti negali. Bet ar taip yra tarp mus lietuvių? Isz dalies, teisybė, taip. Bet jei abelnai tai paimti, tai pa-matysim, jog ir isz paczių skaitytojų rasime tokių, kurie žiuri ant to tikt per pirsztus, o daugumas isz mus suvis ne nor nei žinoti apie kokius ten lietuviszkus rasztus. Gal ku-ris isz tų tars, jog mes dar šiandien neturime tokių rasztų, kurie but verti skaitymo? Tokiu iszsitarimu tasai patsai savę apkaltina, nesa jei mato kame nedateklį, tai dėlko pat-sai nesirupina dapildyti tokį tarpą, juk uždrausti ar užginti nieks ne mislija ir suvis negal tai nē padaryti.

Kalbant kiek placziau apie spaudą turime pripažyti, jogei spauda tur but liūsa ir niekū-met nekrypti isz kelio teisy-bės, kaipogi ir ta liūsybė tur but iszmingai sunaudojama. Kas neprider kalbėti pavie-niom žmogystom, tas ne tur but vartojama ir spaudoje, nės spauda ne yra dėl ko kit-ko, kaip tiktai dėl iszreiszki-mo nūmonių žmonijos ir paro-dymo žaizdų visūmėniszkų. Tos paczios tiesos, kurių rei-kia prisilaikyti pavieniom žmogystom, liepe to pat kelio prisilaikyti ir spaudai. Kaip negalima girti kuriam nors darbus szlektus, nemoralisz-kus ir visą tą, kas yra papei-kimo verta, — tas pat nepri-der ir spaudai. Kaipogi tik-

tai vien mandagumas neliepe nors vienam melūti, kitus pur-vais drėbti, persekioti ir nors vieno kurio gerus darbus peik-ti arba ant kurio nors begė-diszkiausiu budu iszmislioti, — tas negalima ir spaudai, ir spauda už tokius prasikalti-mus yra verta ant sunkiausios bausmės apsudyti. Abelnai tarent, kas tarp pavienių žmo-gystų yra peiktina arba ne yra galima, ir kaip tarp pavienių žmogystų tur but visad ir vi-same užlaikoma teisybė ir mandagumas, taip lygei tas pat tur bur ir spaudoje. Jau tiktai vien balsas prigimimo liepe mylēt teisybę ir jos visur jieszkoti. Jeigu tą teisybę mes minsime po kojų arba slėpsime ją ten, kur ji negal but slėpėma, tai nē nepasiju-sim kaip įspruksime į panczius neteisybės ir, apart skaudžios tamsybės prietarų, nieko dau-giau neregėsime, ir paskutinė viltis sulaukti kada nors gero-vės savo tautos ir savo paczių liks ant amžiu paguldyta gra-ban, kad jau daugiau neatsi-kelti ir nesulinksmyti mus nors prizadais ir laukimais.

Mylėkime todėl teisybę ir jieszkokime jos, nesustodami priesz jokias kliutis, kokias patinkame ant to kelio. Su skausmu vienok reikia atsi-liepti, jog neteisybė taip šiā-dien yra tarp mus naszi, kad ne tikt kasdieniniam gyvenime ji matoma, bet ir spaudoje mūsų randa gana džiaugsmi-ngą priėmimą. Ir ezion taip begėdiszkai pasirodo, kad ne-sigėdi isztarti: „jei jautiesi užgautu, skusk manę, bet tik-tai tikrų faktų neperstatyk“. Bet gi ar tai ne yra vis tiek jau, kad nors vienam užgauti per veidą ir tarti: „jei jautiesi nuskriaustu, gali skust manę“. Kaip gi pavadytume tokį žmo-gų? Isztikro, ne kitaip, kaip tiktai beprocziu. Bet man rodos užteks apie szį dalyką, gal ant toliau to nedarysime, juk jau susiprantam, kad tai negražu.

Nauja knyga.

Didei naudinga knigelė ir labai pageidaujama jau iszėjo isz spaudos po vardu: „*Rankvedis gromatų raszymui*“. Yra tai pamokinanti knigelė kaip raszyti gromatas visokiūse reikalūse į žmones visokių lūmų: į gimines, prietelius, pažinstamus, ponus, kunjgus, sudzias, urėdninkus, ir į patį carą; tei-posgi meilingi laiszakai jauni-kaiczių į merginas ir merginų į jaunikaiczius reikalūse susi-pažinimo ir apsivedimo. Knj-gelė turi net 155 gromatas. Prekė 50 centų su prisiuntimu.

Gaunama pas J. Pauksztį
Plymouth, Luz. Co. Pa.

Isz Lietuvos.

— *Suvalkų rėdyba.* Šiā vasarą pradėjo daryti gelžkelį per pietvakarinį krasztą mūsų rėdybos. Gelžkelis tas eis per Augustavą, Suvalkus, pro Punską ant sodžiaus Szesztakavo (Kalvarijos pav.), nū kur laužszis ant Alytaus.

Prie darymo to gelžkelio privažiavo isz Maskolijos dau-giausiai isz Kijavo rėdybos, vienarklių kacapų, tarytum varnų, pajutusių maitą: tikt kranksi maskolizskai.

Kad tai tikt kranksėtų, tai butų tiek to, bet kaipo dras-kantiejie paukszcziai nepas-tygsta neklastavoję. Atvažia-vo jų keli szimtai, tad jiems rodosi, kad jau niekas ne-įstengs jų suvaldyti, ir jie da-rysz ką tikt panorėję. Tūjaus ėmė lysti į sodus, laukūse uki-nikų bulves kasti ir rauti — ir niekam nē gero: jei kas jiems pasako ką už savo lobį, tai visa jų gauja ima akmeni-mis mėtyti. Prisiėjo net gu-bernatoriui dūti žinią apie jų darbus. Gubernatorius tele-graphu atsakė, kad jei ant jų bus padūtas dar nors vienas skundas, tad visi bus atstatyti už darbo ir sugražinti namo.

Apsimalszino truputį, isz-

girdę tokį atsakymą; paliovė į sodus landžioję, nekasė daugiaus nė svetimų bulvių, net akmenimis liovėsi svaidę.

Bet jus žinote maskolių būdą: be savo idealo — degtinės, neapsieis, prie kiekvienos progos turi pasigerti. Kožnas girtas žmogus pavirsta į galviją, tai ką jau kalbėti apie tokius gyvulius maskolius, kurie blaivus budami akmenimis svaidosi. Štai tie kacapai, pasigėrę 16 dieną Rugsjucio, pakėlė *Cipliszkiūse* (Suvalkų pav.) maisztą. Ėmė daužyti karcziamos langus; kada vaitas jūs padraudė, pagriebė į savo nagus vaitą; zemskis vos spėjo į paczto namą pasislėpti. Įdukę kacapai pradėjo ir paczto (žigunės) namus szturmūti. Iš Cipliszkių davė telegraphu žinią, kad czionais yra maiszta, ir tūjais, bematant, iš Suvalkų atlėkė raiteliai kareiviai su užtaisytomis szaudyklėmis. „Maiszta“ aptildė, bet ką padarys su tais kacapais?

Cipliszkiei, kuriūse buvo tas „maiszta“ (maskoliai taip įsibauginę maisztą, kad net girtūklių pesztynes vadina maisztais), prisiskaito prie *Punsko* parapijos ir yra tūm patėmytini, kad stovi ant ezios tarp lietuvių ir mozurų. Cipliszkiei arba Szipliszkiei yra tai tikt kaimas, stovintys prie plento tarp Kalvarijos ir Suvalkų. Paczio kaimo nė nematyti, nė jo gyventojai išsidraikę viensėdziais, tikt paplėntėje, nū Kalvarijos atvažiuojant po tiesėjai rankai, stukso murinis žigunės (paczto) namas ir medinė karcziamma*) — tai ir yra patys Cipliszkiei. Plentas, einantys pro Cipliszkius ir yra ezia tarp lietuvių su mozurais: po tiesėja ranka (važiuojant nū

*) Karcziamoje szinkorius žydas, nors žinia, kad žydams ant kaimų gyvėti užginta. Net artumas Suvalkų—gubern. miesto, neiszleido žydų iš karcziamų.

Kalvarijos) gyvena mozurai, po kaireja — lietuviai. Plentas yra tokia tikra ezia, kad po tiesėjai jo pusei nerasi jokio lietuvių, po kaireijai — jokio mozuro.

Tarp lietuvių su mozurais yra czionais baises antagonizmas ir neapykanta. Lietuvis nelys į minią mozurų, nė žino, kad ten pamerktų savo kūdą, mozuras prasitrauks nū minios lietuvių, išz datyrimo žinodamas, kad ten mozurų kailius karszia. Vieni kitus, kaip įmanydami, pravardžiūja, ir lietuvis niekadės neime lenkės už paczią, lenkas gi — lietuvis. Czionyksztis lietuvis ir mozuras greicziaus sutiks su žydu arba vokiecziu, bet tarp savęs — niekadės. Jei nori skaudžiai užgauti mozurą—ukinjka, tai užkalbyk jį lietuviszcai; jisai bematant pasisziauszes atsakys: „Ja, prosę pana, nie litwin!“ Pavadij mozurą lietuviu, arba lietuvi mozuru, tai lygiai abudu užgausi. Tokia neapykanta tarp mozurų ir lietuvių labai gina lietuvius nū lenkų įtekmės. Lietuviai czionais vartoja dzukiszka tarmę, turinczią szj—tą abelno ir su kapsų tarme, dėlto vadina jūs paprastinai pusdzukiais. Kapsus jie vadina zemaicziais. Nors su lenkais jie labai nesuteikia, vienok į jų kalbą jau spėjo įsispransti nemažai lenkiszku žodžių. Paveikslan, jie kopėczias vadina liesvom, nors žodis *kopti*, isznykęs tarp kapsų, yra pas jūs vartojamas. Pagyvenus tarp jų ilgiaus, galētum užrasyti ne vieną grynai lietuviszka žodį, jau kitur isznykusi: taip, jie vartoja žodį *liubys*, reiszkiantį visoki vabalą su kietais sparnais.

Toki yra lietuviai ir mozurai *Punsko* parapijos. *Punsko* parapija yra labai didelė, turi į 12,000 parapijonų. Išz to skaitliaus tikt apie 200 yra mozurai, visi kiti lietuviai.

Patsai *Punskas* yra neva

mazas miestelis, gudų skaitomas tikt už bažnytkiemį. Jame, apart bažnyczios ir bažnytinių trobėsių yra dar valsčiaus sudas, aptieka, moksleinė, kelios žydiszkos krautuvis (regis, netrukus atsiras ir katalikiszka krautuvis) ir apie 8 karcziamos. Prie naujai daromojo gelzkelio bus stotė (stacija) *Punsko*, atstume apie 2 verstų nū paczio *Punsko*.

Laukai *Punsko* parapijos yra labai kalnūti, moliniai arba smiltiniai, beveik visur labai akmenėti, menkai derlingi, dėlto ir gyventojai—ukinjikai yra czionais nelabai turtingi. Ukinjko triobos nū 30–50 margų czionais tikt taip iszrodo, kaip pas kapsus szeszmargio. Svirnų (klėczių) ir seklyczių czionais, ypacziai apie patį *Punską*, visai nėra. Kuliųjų maszinų negirdėt, net akselinė jei viena visam kaime pasitaiko ir tai mazytė, senoviszka, baigianti dilti.

Ir neįstabu: javai czionais labai menkai dera; szjmet, kaip ukinjikai sako, pas jūs taip javai užderėję, kad seniai tokių grazių nebuve, o kad pas kapsus arba zanavykus tikt toki užaugtų, tai ukinjikai tikt už galvų griebtūsi. Ir skursta czionais žmonės menkose grinczaitėse, bet skolų neturi, nė nėra ant ko jas daryti. Prieszingai, beveik kiekvienas czionais turi sandelį pinigų, kokią 20–50 rublių.

Po karsczzių ir sausumų užstojo vėsus oras ir beveik kasdien palynoja. Pudymus į lyses arti atlijo, bet tankus lietus nedūda subaigti valyti nū laukų avizas. Vasarojas nepeiktinas. Ypacziai dailus ankstybos arba vėlybos sėjios; menkiausias yra vidutinės sėjios, nė užklupę karsczziai ir sausuma pirm laiko nunokino, dar nesubrendus, kiek reikia, grūdai.

Žvalgunas.

Nekroliogija.

3 dieną Rugsjucio m. apie pirmą valandą po pusiaunaczio numirė amžiną atilsį kun. Selvestras Petrika, Lankeliszkių prabaszczius. A. a. Petrika yra gimęs *Stolaukyje* *Pajavonio* parapijos, 25 Geguzio 1849 m. Mokinosi *Senapilėje*, iszėjo visas septynes klesas vyrieszkos gimnazijos. — Mokslą dvasiszka baigė *Seinūs*, kur įsiszventinęs 28 Sausio 1877 m. buvo paskirtas į *Jedvabno*, *Lomzos* gubernijoje, per vikarijų. Nepamenu ar buvo kitose parapijose, tikt žinau kad *Sintautūs* ir *Naumiestyje* (*Vladislavove*) vikarijavo per devynis metus; isz ten nuėjo į *Slavikus* (*Naum. pav.*), kur dvejus metus pagyvenęs gavo 1894 m. *Lankeliszkių* prabaszczystę (*Vilk. pav.*). Czionai, pagyvenęs suvirszum du metu, pabaigė savo amželį. A. a. kun. Selvestras nū paczios jaunumėlės buvo visūmet geros szirdies žmogus, mielas ir linksmas draugas. Mokejo gražiai žaisti ant smuiko. Da ir dabar draugai jo minavoja anas *Seminarijos* linksmas rekreacijas, kaip a. a. Selvestras jūs nū linksmindavo smuikavimu ir nekaltu jūkavojimu. Ir taip vertai vadinosi seminarijos nūmyletu.

Likęs kunigu kun. P. užsitarnavo sav meilę ir gūdone ne tikt pas parapijonis, bet ir pas visus aplinkinius, kurie tikt spėjo jį pažyti: ponai ir muzikai, turtingi ir beturcziai, maži ir dideli visi vienodai garbavoja jį atmintį. Bet czionai turiu užtėminti, kad tą garbingą minavonę a. a. K. P. užsipelnė nevien savo linksnumu, patogumu ir gera szirdzia bet da-gi ir privalumais grynai kunigiszkais: buvo garsum pamokslinjku ir stropiu klausytoju iszpažinties. Czionai gali pasakyti „zelus comedil“. *Naumiesczio* parapi-

ja plati ir skaitlinga (10,000); kunigų prie darbo gali skaityti tikt tris, nės pralotas užimtas reikalais dėkonystės, o kun. Czarneckis, emeritas nu-senęs vien miszias szv. telaiko. Bet ir isz tų trijų ilgiausia tu-rėdavo užtrukti iszpažintvie-tėje (konfessionale) a. a. kun. P. kaipo nū senei pažintas to-bulingas klausytojas iszpažin-ties. Neretai sėsdavo szvin-tant, o baigdavo temstant ir visi žinojo kad ilgiausia isz-sėdėjo iszpažintvietėje — kun. Petrika. Buvo taciau tai veikalai didesni už vieką ir pacziam a. a. kun. P. mažino sveikatą.

Tas labjausia ir prisidėjo prie jo ligos nū kurios ir mirė. Jau Naumiestyje buvo apsi-reiszkus „akmenio liga“ su visu savo baisumu, bet su pa-gelba daktarų namieje ir už-rubezyje buvo nusigydes, ir vėl atsinaujino. Baisi liga! Taip žmogus sveikas ir nieks jam neapmaudžia iki nesusi-renka viduriūse (inkstūse-nerki) akmenukas. Bet kad jau jis sykį pasidarė, tūmet veržėsi laukan ir sukele, drėks-damas lepiusias plėvias, ko-baisiausius sopulius, kad žmo-gus į žemę kasasi isz skaudė-jimo, kuris nepaleidžia per tris, ketures, o kartais dau-giau dienų, nors į žemes kas-kis nū skaudėjimo. Budavo ir a. a. k. P. kaip tikt pajus skaudėjimus tūjaus liepdavo pats sukavoti nū savęs asztrius ir sanjaučius įnagius, kad kartais isz skausmo ko pikto sav nepasidarytu. Kaip atėjo į Lankeliszkius jau buvo sus-kaitomos dienos jo gyvasties, ką ir jis pats gerai žinojo, bet-gi, nežiurint ant to, daugelį padarė gero per tūs dvejus metus. Perbudavojo ir padi-dino kleboniją, gražiai aptvė-rė ir sudavadijo szventorių, o labjausia — daugeliems atvė-rė akis su savo gražiais pa-mokslais, pamokslėleis priesz sumą ir pamokiniųmais per isz-

pažintį.

A. a. Petrika buvo mėginęs ir szimet gelbėti savo sveikatą — rengėsi, pagal nutarimą gy-dytojų į užrubežį į „sziltus vandenius“. Bet taip neisz-vaziūsi, reik praszparto net nū general-gubernatoriaus, o mas-koliui kas galvon ką ten vie-nas mirszta, jis sav mesdamas popierą sako „pust' bumaga vistoitsia“ (tegul popiera atsi-guli) ir ramei laukia iki pra-szytojas susipras ir atsiųs gniauztinę. Ak tokiam reika-le galima but nusiųsti kelis rublius tegul sav springsta, bet iki dasiklausysi kur reika-las užkliuvo tai pereis keli mėnesiai. Tokiu budu ir ku-nigui P. sutramdė apie tris mėnesius iki „bumaga vysto-jalas“.

Galvęs taip laukemąjį prasz-partą pirmiausia kreipėsi pas Karaliaucziaus daktarus idant iszgirsti nutarimą į kokias maudynes reiks jam vaziūti. Karaliaucziaus gydytojai, isz-tyrę ligą ir silpnumą ligonio, pasakė kad jau per vėlu, reik skubjt namon. Paklausė ir parvaževęs į dvi nedeli numirė.

Kaip tai liudna yra žiurėti į žmogų kuris gyvas budamas mato slenkancia giltinę prie savęs, isz niekur nesitiki pa-gelbos! Bet a. a. kun. tokį padėjimą priėmė grynai krikščioniziskai ir kaipo ge-ras kunigas pirmiausia suda-vadijo reikalus duszios: iszsi-spaviedojo, priėmė paskutiniū-sius sakramentus, o paskui skubino surėdyti savo nedidelį turtelį. Viską kokius tikt daiktus tarėjo, (pinigų, apart poros szintų ką buvo ant ke-lionės susirinkęs, — neturėjo) Tėvui davė įsakymą žodziu kad iszpardavęs dātu 300 r. ant miszių szv. už jo duszią, o kitus padalintų biednesnėms seserims.

Laidotuvės buvo kopuikiau-sios. — Isz namų leido į baž-nyzcią su virszum 30 kunigų.

Pirma pamokslą pasakė Mas-lauckas, Alvito prabaszczius. Ant rytojaus suvaziavo ketu-resdeszjims devyni kunigai ir trys klierikai. Paskutines mi-szias laikė kun. Oleka, Nau-mieszcio kanaunikas. Bažny-czioje pasakė kitą pamokslą kun. Dobrila, Vilkaviszchio dėkonas, o ant kapo isztarė paskutinį atsisveikinimą kun. Vaiciekauckas, Bartnikų pra-baszczius. Taip palaidojom tikrą tėvą dvasiszką ir nuliu-dimas apgulė mus szirdis ir su lyg sziol nepaleidžia, nės nežinom kokį gausim į jo vie-tą. O czia reiktu energiszko prabaszcziaus, nės parapija rei-ka-lauja da daug pataisymo.

Žmogus.

Isz Prusu Lietuvos.

— *Tilžėje* szį pavasarį už-gimė naujas laikrasztis „Lie-tuvos Paslas“, kurio siekis yra lietuvius vėl į glėbį vokiszų konzervatyvų sugražinti, o labjausei lietuviszką kalbą isznaikinti. Dabar jis kariau-ja labiausei priesz draugystę „Byrutė“, jos draugsanarius visokiu budu iszdarkydamas bei per demokratus iszszauk-damas. Iszleidžia szitą laisz-ką, kurs regis nū valdzios pi-ningiszškai paszelpiamas, kon-sorcija Germanizatorių: ex-pastorius Hoffheinz, Gimna-zijos mokintojis Kurszatis, isz-kalų virszinikas Dembóvskis ir kiti; prie to dar yra keli iszgamei lietuviai prisidrauga-voję, kurie tą szunlapį po kai-mus platina. Beje, kad szitas mūsų neprietelių organas ne daug pasekmės tur, nės labai didę konkurenciją jam daro tikrai lietuviszkoje, ir libera-liszkoje dvasėje rėdomoji „Nauja lietuviszka Ceitunga“. Szitas tėvyniszkas laikrasztis yra labai praplatintas, nės tur arti 3000 skaitytojų, ir todėl sunku naujam laikraszcziui szale jo įsigyventi. Tikt gai-la, kad „Ceitunga“ vokiecziai

v. Mauderode priguli. Szito-se dienosė įsitaisė Enzys Ja-gamastas Tilžėje naują lietu-viszką spaustuvę.

Jis dabar bus jau ketvirta-sis lietuvis kuris taisosi spaus-tuvę. Nelemtos atminties Mikszas, Weyer'is ir Jankus daug klapatų, iszkados, Lietu-vai bei tėvynainiams pridarę, kaszin kur baldosi po svieta du pirmieji, Jankus dabar savo ukėje gyvena, Bitėnūse, ir czia įsitaisęs spaudina misz-knyges. Toki tai numukėliai iszgaiszino pasitikejimą ir ge-riems vyrams. Todėl linkė-tina szitam naujai įsitaisiusiam knigų spaudėjui kogeriausios kloties, ir idant, ir jis nepa-sektu anų pėdomis.

Draugystė „Byrutė“ nusi-pirko szę vasarą dalį ano isz senovės garbingojo kalno Rambyno ant Nemuno kranto tarp Tilžės ir Ragainės prie Bitėnų kaimo gulinczio. Ji suderėjo už 11 margų 1100 dolerių (3300 markių) kuriūs viens draugsanaris draugystei pažiczyjo. Dar viens labai gražus kalno kampas, rube-ziūjas su „Byrutės“ dale, yra pirkimui prisiulomas. Gaila, kad draugystė taip varginga, kad ir szitą dalį negal prisi-pirkti. Vokiecziai buvo sutarę visą Rambyną sav į savastį paimti, bet „Byrutė“ jiems tą krasztą isz po rankų iszplėszė. Dabar Rambynas iszdalytas, dalis prigul provincijos vy-riausybei, dalis Tilžės darzų draugystei, dalis „Byrutei“, o dalis dar ukinjų rankose. „Byrutė“ renka dabar pinigų ant iszgrąžinimo Rambyno, jau 60 markių surinko. Kas vasara keta ten „Byrutė“ ke-les szventes szvėsti, o ir pra-ėjusią vasarą praleido ji ten Joninių vakarą. Buvo tą va-karą keletas tukstanczių lietu-vių ant Rambyno susirinkę, kurie Raganas bedegindami ir bedainūdami tikrai lietuvisz-kai pasilinksmo.

Nemune szią vasarą daug

žmonių nuskendo ir keletas lietuvių. Taip kriaucius Butkieraitis iš Tilžės, denuncijantis; dėl jo ir jo gaujos turėjo keletas lietuvių prie laikrasčių dirbančių Tilžę aplieisti. Nuskendo ir lietuvis sielininkas iš didžiosios Lietuvos, tai vis plaukydamas.

Lietuviai Prūsų sijos pavasarį buvo siuntę deputaciją pas mokslo ministrą į Berlyną, idant būtų įvestas lietuviszkas mokslas kaimų izskalose. Ministras deputaciją labai meilingai priėmė ir pažadėjo pats į Lietuvą atkeliauti ir pats izkalose persitikrinti, ar lietuviszka kalba reikalinga. Musų neprietelei pradėjo mus dabar per laikrasčius visaip apskelbti, buk mes esame maisztininkais ir norime Prūsų Lietuvą nū Vokiečių paplėszti ir su Rusijos Lietuva bei Lenkais ir Vengrais suvienyti. Labjausiai jie yra įnirtę ant Dr. Sauervein (Girėno); tas esąs lietuvių izvadziotoju. Jis ir yra rasęs eiles ant atminties lenkiszko kunigaikszcio Czartoriskio ir ten sakęs: asz jūs visus, Lenkus ir Lietuvius, norėjau vesti sandaroje ir meilėje. Tokiems bjauriems apzodziavimams prieš atsistojo dėl lietuvių apgynimo mokslincius Leipzigio Universiteto, Drs. Tetzner. Jis suraszė kelis straipsnius į gerus vokiszkus laikrasčius, lietuvius apteisindamas ir užstodamas, o anų neprietelių melagystes atdengdamas.

Darumas.

Isz Kitur.

Suvienytos Valstijos.

— *Sattle, Wash.* A. Eddy, pribuvęs izz Aliaskos, pranezė, kad tenykszcziiuse kalnuse atrado szaltinius naftos, atstume 100 mylių nū Juneau.

— *Astoria, Oreg.* Szalimis upės Columbia, aplinkinėje Oak Point, Wash. izzdegė gi-

rios. Blėdies padaryta apie milijoną dol.

— *Washington, D. C.* Izz East Alton, Ill. danesza apie eksploeziją parako dirbtuvėse. Trys žmonės liko užmuszta ir du sunkei suzeista.

— *San Francisco, Coal.* 1 d. Rugsėjo. Atsitiko czion eksploezija parako dirbtuvių firmos „California Powder.“ Užmuszta 14 baltųjų darbinčių ir 8 kiniecius. Penkiolika gi kiniečių liko sunkei suzeista. Blėdis parokūta ant \$200,000.

Amerikoniszkas laivelis „Colorado“, pribuvęs į czionyszti portą, parvezė anglių izz Kinų, ir kaip pasirodo anglys yra tokio pat gerumo, kaip ir amerikonzskos, vienok daug pigiau atsieina. Kastynės anglių, kurias atrasta aplinkinėse Tonkino, kaip pasirodė neiszsemamos ir dėlto taip pigi gal pardūti.

— *Chicago, Ill.* 3 d. Rugsėjo izzdegė miestas Ontonagon. Padėjimas gyventojų to miesto didei sunkus. Maisztiszku produktų kuriūs atsiuncze dėl jų, nepakanka dėl visų, tokiu budu pasididino plėszimai. Vietinės valdzios neįstengė jūs suvaldyt; į pagelba atsiusta kompanija penkto pulko milicijos. Plėszikai bus be jokios mielaszirdystės szaudomi.

— *Indianapolis, Ind.* 3 d. Rugsėjo. Prieszinikai bimetalizmo izz demokratizkos partijos laikė czion konvenciją. Pirmutinė demokratizska platforma tapė paniekinta. Kandidatu ant prezidento izzrinko senatorių Johna Palmera izz Ill. Kandidatu ant vice-prezidento aprinko jenarolą Simaną Bucknerą izz Kentucky.

— *New Yorkas, N. Y.* 4 d. Rugsėjo. Prekėjai tvirtina,

kad szis rudū bus laimingesnis dėl jų negu du pereiti. Ypatingai daug reikalaujama yra bovelninės matarijos, plieno bei gelezies.

— *Havana.* 31 d. Rugsėjo. Kubiečiai izzardė su dinamitu geležinį tiltą geležinkelio Western arti Bayete. Miestą Bolondron, provincijos Matanzas sudegino kubiečiai.

— *Lavalca, Meksyk.* 31 d. Rugsėjo. Keletas vyrų norėjo panaikyti trukį, ant kurio vaziauvo gubernatorius valst. Mieris jų neįvyko.

— *Key West, Fla.* 31 d. Rugsėjo valdže ispaniszka izzsiuntė geležinkeliu United į prov. Santa Clara kareivius ir visokius kariszkus dalykus. Kada dasigirdo apie tai kubiečiai, užpūlė ant trukio izznežinių, suardė dinamitu lokomotivą ir pūlėsi ant vaziuojančių kareivių; tie bandė gintis, bet tapė pergaleti. Izz 300 vaziauvusių ispaniszku kareivių liko tik tai keletas gyvais. Visas labas teko į rankas kubiečių.

— *Madrid.* Gubernatorius salų Filipinų telegrapavojo randui Ispanijos, kad 1 d. Rugsėjo sumuszė maisztinikus. Randas nutarė izzsiusti du laivus kariszkus į Manilla, sostapilę Filipinų.

Rugsėjo 3 d. ispaniszki kareiviai ties Baccose sumuszė maisztinikus skaitliuja 500. Vedė maisztinikus vokiszki kolionistai, kurie, kaip mena ir patį maisztą yra sukėlę. Aplinkinėje Cavito randasi 2000 maisztinikų, su kureis diena už dienos gal izstikti suširėmimas.

— *Viena.* Rugsėjo 1 d. Pasklido zinia, buk tarp Rosijos bei Austro-Vengrijos tapė padaryta sutartis dirbti izzvien reikale nustabdymo pjovynių

Armenų ir izzvalnyjimo izz po Turkijos valdzios.

— *Berlynas.* 1 d. Rugsėjo. Bieberstein'as, ministeris užrubežinių dalykų, kalbėjosi apie užrubežinius reikalus su cieszorium Wilhelmu, kurs pratarė kad joku budu negalima daleisti idant Anglija izz Zanzibaro turėtu padaryti savo kolioniją. Taip gi buvo kalbėta, kad Said Kalidą ne pirmiau izzdūtu vokiszkas konsulis Anglijai, kaip szi prisizadės kad apsieis su jūmi kaipo su kunigaikszcziu ir imtiniu kariszku.

Korespondentas „Tageblatt“ pranezsa izz Konstantinopolės apie baisingas pjovynes Armenų, kuriose turkiszki kareiviai bei policija nei kiek nesulaikė įsiutusius Turkus.

— *Londonas.* 1 Rugsėjo. Savinikai dirbtuvių laivinių Clyde ir Belfascie jau susitakė su straikūjančiais darbiniais. Užmokestį už dienos darbą padidino.

Garlaiviai, pribuvę į Stornoway Szkocijo izz Islandijos, pranezė, kad 26 Rugsėjo ant tos salos buvo baisingas žemės drebėjimas. Farmos Hreppo, Hollumo, Landi, Kangaullumi ir Fgolshild likosi suvis panaikytos. Hreppo dvi baznyczios tapė sugriautos. Viduriniu punktu drebėjimo buvo vulkanas Hecla. Izz žmonių turbūt niekas neprazuvo.

— *Petropilė.* Izz priezasties myrio kunigaikszczio Lobanovo Rostovskio, caras paszaukė į Kijavą Sziszkiną, szefą rosiszko biuro užrubežinių dalykų. Grovas Lambsdorf, užims tūm laik vietą užziuros departamento užrubežinių dalykų.

— *Londonas.* 2 d. Rugsėjo. Depesza izz Madrito danesza, kad dalis ispaniszkos kariu-

menės, ką buvo isziusta ant salos Kuba kaip pagelba, tapė palikta ant salos Porto Rico, kur taip-gi kyla maisztas.

— *Belgrad Serbijo.* 1 d. Rugsėjo. Muzulmanai, apsigyvenę vilajeto Uskub Turki-joje europiszkoje, pakėlė maisztą ir galabija krikszczionis visoje vilajetoje.

— *Paryžius.* „Figaro“ minint apie priesastį myrio kun. Lobanovo Rostovskio, tarė, kad ant vietos jo bus paskirtas Nelidovas, rosiszkas ambasadorius Konstantinopilė.

— *Konstantinopilė.* 1 d. Rugsėjo. Pereita nedėdienį buvo baisi piovynė Hassekienė. Škaitlių nukankėtų krikszczionių padūda ant 200.

Aplinkinėje Pasmatra įdukę turkai nugalavo suvirsz 1000 krikszczionių, tarp tų daugiausia buvo Armenų. Kankynė buvo baisi. Tuliem kirto rankas ir kojas, lupo akis, izstraukė liežuvius, vienu žodžiu kankino baisesiu budu. Kurdai, kurie dirbo kartu su savo draugais armenais, nepasigailo nors ir geriausio draugo jei tasai buvo krikszczionis ir nugalavo kartu su kitais visus armenus draugus darbo.

Svetimzemei, apsigyvenę Konstantinopilėje, izstatė savo namūse savo vieszpatystės veljavas, idant tokiu budu apsigyti nū kankėtojų.

Ambasadoriai užrubežinių vieszpatysčių sako, kad laikia tos piovynės nugalūta 5000 Armenų.

Tuli tare, buk žydai buvo pagelbinjais Turų.

— *Yokohama.* 2 d. Rugsėjo. Pereito panedėlio vakare žiemų – rytinėse provincijose Japonijos buvo žemės drebėjimas. Miestas Rokugo izgriautas iz pamato, – o daugelis kitų taip-gi žyme ap-

griauta. Daugelis žmonių užmuszta, bet daugiausia sužeis-ta. Materialiszka blėdis skaitoma ant milijonų. Pietinę dalį Japonijos tą paczią dieną atlankė baisinga vētra, vadinama tenai taifunu. Blėdis paparyta nemaža.

— *Varszava.* 3 d. Rugsėjo. Grovas Szuvalovas, jenasrolas – gubernatorius Varszavos aprubio ir buvęs ambasadorius rosiszkas Berlyne, – likosi griebtas paraliziaus. Izgijimas abejotinas.

— *Shanghajus,* 4 d. Rugsėjo. Augsztesni czionykszcziai urėdinjikai kalba, kad kelionė Li-Hung-Chango po Europą ir Ameriką tą turi mierį, idant pažiti gerai tūs krasztus, jų pramonystę bei apyvarta, kadangi ne už ilgo laiko rubežei Kinų bus atidaryti dėl tarp-tautiszkos prekybos.

— *Dublinas,* 4 d. Rugsėjo. Czionai atsibuvo Irlandiečių tautiszka konvencija. Nutarta laikytis stipriausios vienybės ir remti savo partiją parlamentė, nesa tiktai tokiu budu galima dasiekti valnybės savo tėvynei.

Užrubežinei delegatai, kurie pribuvo ant tos konvencijos, szirdingai dėkavojo savo viengencziam už meilų priemimą ir už jų gerus mierius, jogei atgavime valnybės, taip drąsei ir izvien stoja į kovą priesz savo spaudėjus.

— *Berlynas.* 4 d. Rugsėjo. Rosijos caras ir carienė su visa savo svita pribuvo sziaudien į Vroclavą iz Kijavo; sutiko jų patsai Wilhelmas, ciesaorius Vokietijos, kuning. Henrikas ir kuning. Albertas.

Isz lietuviszku dirvu Amerikoje

— *Hazleton, Pa.* Sziaudi savo raszteliu parodysiu gūd. „Vien.“ skaitytojam, kiek

naudos gali atneszti geras kun. dėl savo žmonių, kuris rupinasi apie labą savo brolių, ir taip-gi kaip suvargina žmones vilnakirpis, kuris prisidenges yra tiktai vardu kunigo. Kuriam izz skaitytojų teko buti Hazletono lietuvų katalikų bažnyczioje, tai galėjo užtėmyti cziajau skersai gatvę stovinczią antrą katalikiszką szventenyzią. Toji sziaudien priklauso prie vokiečių katalikų. Szitos dvi bažnyczios pirmiau prigulėjo pratestonam, bet 1887 m. tapo nupirktos: viena per lietuvius su lenkais, o antra per vokiečius.

Dabar paziurėkime ką szios dvi parapijos laimėjo į sziaudien beganczius devynis metus. Paminsime parapiją vokiečių. Augszciau minėtūse metūse jie pradėjo darbūtis apie savo dvasiszkus reikalus, ir jų tūm kartu buvo visai maža saujalė. Szeimynų turėjo 36, o su nevedusiais 65 parapijonai. Kada jie nuvyko pas vyskupą praszydami idant jiems suteiktu kun., tai vyskupas, matydamas tokį mažą burelį, joku budu nenorėjo sutikti, tardamas, jog jie negalėsę kun. užlaikyti; bet matydamas jų tikrą norą, prisiuntė kun., tiktai tokį kun., kuris rupinasi ir dabar rupinasi apie savo žmonių gerovę. Gūd. kun. Forve kaipo tikras piemū tikėjimo ir savo tautos nenuilstančiai darbavosi iki sziam laikui; vaikszziojo po aplinkines, at-rado daugelį tarp savo žmonių veik be jokio tikėjimo, užszalusių prie savo tautos ir taip t. Mokino jų ir jo darbas nenuėjo ant vėjo. Sziaudien vokiečiai turi, apart dalei papūsztos bažnyczios, szeimynų per 100, gražę kleboniją, namus dėl seserų, mokslainę, užlaiko 5 seseris ir mokslainę į kurę atsilanko per 100 vaikelių. Žodžiu kalbant, tarpe jų gyvena Dievas. Viasas jų turtas vertas \$25,000.

Bet jeigu, dabar manes paklaustu nors viens izz gūd. „Vien.“ skaitytojų ką turi sziaudien Hazletono lietuviai, tai su aszaromis turėcziau atsakyti, jog mes turim pasikakint tiktai savo darbu bei aukom, o mūsų bažnycze, mūsų klebonija ir mūsų mokslainė, nugramzdėjo į bedugnį kieszionių. *Victinis.*

— *Connecticut.* Didokas skaitlius mus viengenczių yra apsigyvenę po Connecticuto apygardas; veik kožnam dides-niam miestelija rasi keletą lietuvų. Bet jei paziurėsime ant jų tautystės link darbų ir ant jų draugiszko sugyvenimo, tai labai pasirodys tas silpna, sulyginant su skaitliumi. „Susivienijimas Liet. Amer.“ mažai dar turi sąnarių izz Connecticuto apygardos. Bet ir ne dyvai, – nelabai kas apie tai rupinasi pas mus: kožnas velyja sav geriau pasnausti kur po pavėsiu, negu nors pamislyti apie lietuvystės darbus. Mes rodos nei nematom, kad labai toli pasilikom nū kitų savo brolių. Sztai „Susiv.“ szimet didei pakilo t. y. daug naujų sąnarių prisiraszė ir raszosi, todėl vertėtu ir mums nesilikti nū kitų.

Dėlko pas mus taip yra ir dėlko nesuprantam vertės „Susiv.“? Kitokio atsakymo czion neturiu, apart to, kad nenorim apie jo vertę pamislyt ir kiek pamislyjus – persitikrīt tame. Randu vėl ir tūs czion kaltais, kurie nors pats ir priguli bet kitus ne nor prikaltiti.

Izz visos Connecticuto apygardos didziausia yra „Susiv.“ kupa *Union City, Conn.*, o ten dėlto taip yra, kad yra geras vadovas, kuris tikrai rupinasi apie kitų gerovę ir nesigaili truso. Taip-gi ir Waterbury yra kupa, bet pagal skaitlių lietuvų su *Union City*, tai Waterbury, nėra nei ketvirtos dalies skaitliaus sąnarių. O tam kaltas virszinij-

kas, nėra kad kitur, tai ir Waverbury galėtu but gana didelė kupa, nes lietuvių gana daug tenai randasi. *Zigunas.*

— *Wanamie, Pa. Rugšėjo 3 d.* Jau seniau buvo minėta, jog mus miestelio lietuviai buvo sutvėrę 1890 m. draugystę po vardu „D. L. K. Gedemino“; bet jau dabar toji pakriko. Kol laikėsi, stovėjo ne per szlekečiau, ir pinigų bankoje turėjom \$300. Perėitą metą turėjom ligonį, kuris sirgo daugiau kaip metus, ir mokėjom jam pilną mokesį; bet prasirgus metus ir keturis mėnesius, pagaliaus tapė nutarta jau nemokėti daugiau ir nū viso iszmokėjimo buvo likę dar mums apie \$100. Kada po tam vėl antras ligonis atsirado, tada tuli isz sąnarių draugystės pradėjo abejoti, jog draugystė jau nebegalės ant toliau užsilaikyti, ėmė perkablinėti ir kitus savo draugus, kad suardyti draugystę, o pinigų pasidalyti. Norint buvo melsta nedaryti tai, bet jau negalima buvo jų perkablinėti. Bandyta buvo dar kaip nors nužadėti tokius ir vienas mūsų garbus tautietis paaukavo \$5 pinigais kaipogi ir laikrodėlį dėl naudos tos draugystės, kad tiktai anūs užsimanėlius perkablinėti, – bet jau niekas negelbėjo. Sutarę nuvažiavo į banką, atėmė pinigų ir tūj užsąukė susirinkimą, kad pasidalyti. Isz bankos parvežė likusius pinigų (\$100) ir \$30 ką priaugo už kelis metus, tokiu budu isz viso \$130. Ant susirinkimo tapė per vieną mus garbų tautietį įneszta, kad už tūs pinigų iszleisti kokią nors naudingą knygutę. Bet ant to užmanymo sujudo visa salė ir net nedailių žodžių turėjo už tai iszgirsti užmanytojas. Tai ir liko padalyti pinigai: po \$7 kožnam.

Tai-gi matote, ar ne liudnas dabar mus padėjimas, nes kitos draugystės neturėjome ir

neturim ir nēr kur prisiglaustie; o vis tikt dėl pavydo, taip stojos, kad nėra szirdyje nei mažiausios broliškos meilės. Toki nepasigailėtų savo brolio, nors jisai ir ant myrio patalo gulėtu ir troksztu isz bado, neturėdamas ką į burną įdėti. Ne nū vieno iszgirsti atsiliepinimą: „tai, ugi kas man per nauda isz tos draugystės, juk asz nesergu, mą ir pagelba nereikalinga, o ką kitas serga tai kam asz turiu jį gelbėti; asz tūs pinigų velyk taip ant ko sunaudosiu, arba praigersiu, tai nors žinosiu kur padėjau; o czion vis tiek kaip kad į balą meszčiau“. Kur protas tokio vaikino, nežinau; nežinau taip-gi nei ką jam ant to atsakyti, nes pertikrį tokį labai sunku.

Kartu su sziūm privedu sztai dar vieną atsitikimą: 18-94 m. pristoję į „Gedemino“ draug. M. G., kuris, norėdamas buti pilnu sąnariu, užmokėjo už szezis mėnesius. Bet už nedėlios laiko susirgo. Pasirodė, jog ką tikt buvo iszėjas isz ligonbuczio, kur gydėkoją ir dar ne buvo suvis pasveikes. Kaip pilnas sąnarys turėjo tiesą reikalauti pagelbos, ir draugystė iszmokėjo jam per nekuri laiką \$45. Po tam jis jau daugiau nebenorėjo prigulėti prie draugystės, ir taip begėdiszškai apgavęs savo tautiecius, dar pasijūkė, jog jis apturėjęs pinigų visai to neprasztydamas. Tai-gi matoma, jog ir tarp paczių draugų, kurie neva pasirodo tikrais draugais esą, yra apgavikų. Pavelykit todėl persergėti, jog be tikro isztyrimo nepriimtumėt tokio, kuris norėtu isz syktapti pilnu sąnariu.

Mes vėla norime sutverti draugystę, tiktai kas zin kaip nusiseks, nes labai daug tame turime prieszų; o sutverti ne taip jau but sunku: turime viską nū anūs draugystės, tiktai įstatus reiktu naujai atspaudyti, nes norime kiek per-

mainyti. Gal su Dievo padėjimu ir pasiseks ką padaryti. Seniau budavo pasisznekam suėją ir apie nekuriūs svarbesnius lietuviystės darbus, o dabar tartum viskas tas mirė, kartu su pakrikimu draugystės. Negana ką tas viskas liiko užmirszta, bet prieg tam dar ir piktas randa platesnę dirvą. Isztikro baugu kur ką prasitarti, nes kumszczia esti labai greit sunaudojama. Turri kad ir nenorėdams tylėt. Vienok viskas taip ne but, kad mus miestelio suprantantesni kiek daugiau štengtusi perkablinėti jeib kokiam suėjime tamsesnius. O reikia pasakyti, kad sziek tiek suprantanczių sziądieninius reikalus užtenka pas mus; tiktai nežinau dėlko tūni, lyg ko bijodamiesi. Na-gi tiktai stokim visi isz vien.

Wanamies Gyventojas.

— *Edwardsville, Pa. 1 Rugšėjo.* Perskaiczius korespondenciją kun. Burbos patalpįta N. 34 „Garso“, priversti esam iszstarti nors keleta žodžių, nes toje korespondencijoje labai neteisingai praneszta apie buvusį 17 d. Geguzio susirinkimą mus draugystės. „17 d. Geguzio ant susirinkimo draug. „szv. Antano“ buvo nepaprastisznėkėtojai ir vienas isz jų (parodyta ir vardas su pravarde) gana drąsei kalbėjo apie dikadūnius ir edėjus lietuviszkos dūnos (kunigus)“. . . . szie žodzei kun. Burbos reiszkia didžiausią neteisybę, kadan-gi ant buvusio tūmet susirinkimo buvo daugiau kalbėta apie lietuviystės reikalus ir ant kokių ten dykadūnių suvis niekas nepaisė; tikriausia tai parodo raszyta pirmiau korespondencija 21 num. „Vien.“, kur aiszkliai yra pasakyta apie ką buvo kalbėta. Ir kaip tikriems savo tėvynainiams mes labai atsidėkavojom ir atsidėkavojam, kad nepatingėjo pributi, nors ypatiszškai ir ne-

buvo praszyti. Matyt, kad jie ne tikt žodžiūse iszreiszkia meilę tėvynės ir savo brolių, bet ir darbais tame pasirodo.

Ant virsz minėto susirinkimo ypatiszškai buvo užpraszyti kun. Szedydis, kun. Kaupas ir kun. Burba. Szedydis nei ne pasizadėjo suvis pributi, nes tą dieną turėjo daug dvasiszkių reikalų, todėl mes suvis ir nekaltinam jo, nes dvasiszkiem darbam atidūdam pirmą vietą priesz tautiszkus. Kun. Kaupas prisizadėjo pributi, ir tikrai sakome ir tikime jam, kad but pribuves; bet kaip tikt apie tokį jo prisizadėjimą dasigirdo kun. Burba, tai uzdraudė, sakydamas: „savo parapijos reikalus ir asz patsai galiu atlikti, nesinaiszkyk kur neprigul tav“. Žinoma, kun. Kaupas negalėjo kitaip pasielgti, nors ir labiau but norėjęs pributi ant mus susirinkimo ir isztarti keletą žodžių į susirinkusius.

Sulygikit dabar gūdotini skaitytojai tūs du prieszingu sav pasielgimus, t. y. pasielgimą kun. Burbos ir pribuvusių kalbėtojų ir nuspręskit kurio pusė geresnis darbas.

Klausite gal dabar dėlko kun. Burba taip pasielgė? Sztai ir priezastis: Kunigas Burba mat piktas ant vienos ypotos, todėl ir ant susirinkimo nepribuvo. Ar galima tikt per tai atsisakyti nū tautiszko darbo ir pykstant ant vieno visus bjauryti, – mums rodos jog tas ne yra geru dalyku.

Jeigu, kaip sakosi, yra taip augsztai apszviestu vyru, tai tikt mums rodos jau but gėdatokę neteisybę raszinėt po laikraszečius ir per tai pasistatyt savę ant žemiausio laipto, ko nei viens isz mus tamsūlių negeistume.

Apie kitus dalykus, kas yra parasyta to paczio korespondencijoje mes nū savo pusės nesprendzeme, nes mat mes tamsūlei, tai ko-gi jau nū mus ir norėt! Tiktai jau ir ten tur-

but tiek tiesos buvo, kiek apie mus draugystę praneszta jos yra.

Velyjame ant tolesnio laiko kiek teisingiau žiūrėti ant visūmeniszkų darbų ir nelaikyt mus už tokius tamsūlius, kuriūs galima baust ar peszt ir paliept tylėt. Mes nors ir tamsūlei bet protą vienok turim ir apie mandagumą sziek tiek numanom.

Linkime konogeriausio pasedimo draugystės szv. Antano *Komitetas.*

— *Hazleton, Pa. Reikale „Susiv.“* Da kartą turiu už reikalą praneszti musų gūd. draugystem, taipos-gi ir kūpom, prigulincziom prie „Susiv.“, idant su pabaiga Rugsėjo szijų metų butu užmokėtos visos posmertinės, kurios yra apgarsštos ir parodžtos Tėvynėje“ N. 8. Szis dalykas yra neatbutinai reikalingas dėl parėdko, asz, zinodamas teisingą skaitlių tikrų ir pilnų sąn., galėsiu iszdūti, aiszkę ir tikrą rokundą ant ateinanczio seimo, kuris atsibus 13 ir 14 d. Spalio Brooklyne“ N. Y.

Tai-gi pagūdoti broliai, kurie norite buti paskaityti pilnais sąn. priesz visus suvaževusius Seimo delegatus, private užmokėti visas apgarsštas iki sziam laikui posmertines, nės ateinanczio mėn. lieka man tikt keliolika dienų, ant surėdymo „Susiv.“ yvairių reikalų, kaipo-gi ir peržiurėjimo „Susiv.“ knygų. Ant galo taip-gi turiu primyti, jog tie galelei nog paliudijimų pilnų sąn. tur buti prisiusti iki pirmam spaliniui. Su Pagūda *J. Kazakevicze „Sus.“ sekret.*

P. S. Meldzema ir kitų lietuviszkų laikraszczių atkartoti.

Reikale „T. M.“ draug.

Raszydamas pirmą savo atsiliepimą szeme Tėvyniszkaime reikale turėjau ant mislies savo mylimą Tėvynę; rupėjo

man jos skaudus nepakelemini vargai, todėl szaukiauj jos tikrus mylėtojus, visus jos sunus klabidamas į jų lietuviszkas szirdis, idant jie, girdėdami savo motinos gailingą raudojimą, nenusidūtu negirdinčiais, o dėl lengvesnio jos parėmimo atkreipiau atydą ant įneszimo p. Trupinėlio Pažystamo, padūdamas užmanymą neszt taip sakant visiem be skyriaus norint po menką szapelį ant tėvynės aukuro, palikus visus savo kasdieninius reikalus. Mieriu mano buvo pavadinti visus aukautojus, tėvynės mylėtojais, ir sutverti isz jų draugystę idant pasikui susirizsus keliems arba keliolikai į vieną kūpą lengviaus but galima padūti savo tėvynėi pagelbingą ranką. Szįadien, kada regiu jog mano balsas nepasiliko be vaisiaus, nepasiliko mano szauksmas be atbalsio, turiu už reikalą nors ir antru kartu keleis zodžiais isztarti link musų dr. mieriu, jos naudingumo ir reikalingumo. Pirmiau asz pradėsiu nog musų paprastų kasdieninių pagelbinių dr. ir parodysiu jų mierius. Turime mes jų daug yvairaus turinio, su yvairiomis pakraipomis, bet imant abelnai, tai jos yra užimtos tikt savo namineis reikalais. Teisybė, kiekviena musų dr. turi gražius mierius ir kiek tiktai jų yra visos mūmis reikalingos, ypacz szito sveczio szalyje. Įstatymai jų liepe apžiurėt ligonius, dūti pagelbą sergantiem, iszmokėt likusiem naszliam posmertinę – tai yra gražus mierei. Bet-gi tėvyniszkos dr. iki sziam laikui mes nei vienos neturime, kuri nesztu pagelbą savo motinai. Teisybė, kiekviena musų dr. galėtu buti tėvyniszka, jei tikt norėtu ir jei, vietoje ką mes perkame blizgančius kardus, brangius kareiviszkus rubus, kurie pusta ir rudyja per ilgus metus neatneszdami nei mums patiems

nei musų tėvynėi jokios naudos, sunaudotume tūs pinigų ant savo tėvynės reikalų, tai tūmet butu nauda ir dziaugsmas. Bet nieko negelbės mano aiszkinimas, musų dr. turi savo mierius, o asz noriu isztarti kelis zodžius tiktai apie tėvyniszką dr. Pagal mano supratimą, dr. „T. M.“ neatbutinai yra reikalinga. Ir turiu pripažyti jog jau daugumas lietuvių man pritaria tame, bet ką-gi sakote didūmenė? meldžiu atsiliėpti. Minersvillės lietuviai, atsiliėpdami, padavė įneszimą, idant vardas dr. butu permaintytas, vietoja „T. M.“ sako ar ne geriaus butu „Labdaringa“. Szį dalyką palieku ant apszvarstymo visūmėnes. Prie szio visonoriu dar sztai ką praneszti: tulas musų tėvynainis isz sziaurinio kraszto naujos Anglijos raszo:

Malonus Tamista! senei mums reikėjo tokios draugystės, negaliu ilgai laukti neprišidėjas prie jos norint menku szium szapeliu, aiszkįk tamista jos vertę ir naudingumą, raszyk į lietuviszkus laikraszczius apie jos reikalingumą ir t. t. Tai-gi kiek asz iki szei dienai gavau patirt, dr. „T. M.“ turi szalinjkų suprantančių jos vertę; aiszkinimas didelis man rodos bereikalingas, kada-gi lietuviai nėra maži vaikai, idant jūs zadžiti reiktu su ragaisziom; kurie turi tėvyniszkus jausmus, tie tūjaus pristos prie „T. M.“ dr. paaukaudami kelis centus ant savo tėvynės reikalų. Tiek tai szįadien turėjau pakalbėti, linkėdams lietuvystei labo.

J. Kazakevicze.

Reikale Emigrantu.

Jau du mėnėsei atgal, kaip buvo garsšta, kad New Yorke bus losztas (perstatytas) teatras ant labo emigrantų namo. Kelios draugystės isz New Yorke aplinkinės paėmė tikie-

tus, o kitos dar ir iki sziol ne paėmė; geistina but kad visos draugystės prisidėtu prie to ir paimtu tikietus, idant imti dalyvumą tautiszkuše reikalūse. Visiems reikia apie tai darbūtis isz vieno ir gerai apsziziurėt, kad but padaryta gera pradze ir toliaus, kad nenuėitu nei vienas centas ant vėjo, arba ne įplauktu į keno kiszėnių. Geriaus butu, kad gūdotos draugystės paimtu tikietus, kuriūs iszpardūtu savo sąnariams ir kitiems, kas norėtu imti dalyvumą tame. Surinktus pinigų geriau pasilikti draugystės kasoje ir užraszti atskyrei knygose: „dėl labo emigrantų“; likusius-gi tikietus, ne iszpardūtus, tai praszome padūt savo delegatams, kurie turės susirinkt isz visų draugyszczių į vieną vietą ir suvest rokundas, kurioje dr. kiek pinigų ant to surinkta. Delegatus užpraszome susirint ant paskutinės dienos t. y. Szubatoje 19 Rugsėjo 2 adyną po pietų ant Liberty Hall. 237–259 East Hauston str. New York City. Pabaigus rokundas bus ant tiek malonus priimt tarnystą laikia perstatymo ir baliaus. Kas bus surinkta kasoje teatro, tai tais pinigais turės but uždengti visi iszdavimai, o likusieji pinigai bus iszdalyti į draug. kasas. Geistina butu, kad draug. turėtu visad iszrinktus delegatus dėl yvairių tautiszku reikalų; jie galėtu susiraszti su kitais, o svarbiam dalyke susivaziūt, dėl nusprendimo reikalo, kok-sai kada patiktu.

Komitetas.

Atviras laiszkas prie kn. Burbos

Malonus „Vien.“ rėdytojau! Leisk man isztarti keletą zodžių per Tamstų laikrasztį kas link garbės ir teisingumo musų lietuviszkų korespondentų. Dalykas apie kurį asz noru kalbėti yra patalpitas „Garse Liet. Am.“ N. 34 korespon-

dencijoje kun. A. Burbos, kur garbingas mūsų tautiesis kalbėdamas ir teisįdamasis prieš kun. Jaksztį link nekaltybės savo ypatingai kartu pritarties ano (kun. Jakszcio) žodžiu, buk visi korespondentai ir danciečiai lietuvizkų žinių, ypacz tie, kurie raszo reikalūse lietuvizkų parapijų, yra paszlemėkai, szliupinei, bedieviai ir t. t. Szie patys žodžiai buvo isztarti per kun. Jaksztį, kamgi jūs reikėjo atkartoti kun. Burbai? Kad jūs butu atkartojamas Maszotas, Jūdiszius arba kitas jiems panaszus, asz visai nepaisycze ant to ir nesidyvyce, nės jau esu datyres isz praktikos jog mum, lietuviams, sziuksztu užginta isztari tiesą ir už perzengimą to lauke asz tri bausmė be jokio iszsiteisinimo; bet kad atsiliepe sumindamas tiesą mūsų tėvynainis, suprasdamas ir regėdamas mūsų parapijų verksmingą padėjimą, nežinau nei ką besakyti ir truksta man žodžių ant atsiliapimo. Užtiesą, bucze tunojas ir tylėjas lyg tyki antelė uždaryta tankiam tinkle, jeigu szeme dalyke nebucze paimtas patsai į darbą ir neatsakytu mano paties locnas kailis. Ant vagies kepurė dega, sako lietuvizskas priezodis; asz-gi szį priezodį pritaikysiu szia dien prie savės isz dviejų szalių: pirma, pagal kun. Burbos iszsitaramą asz jau dabar lieku tikras paszlemėkas, bedievis, nės iszlyndau lyg yla isz maiszo su savo atsiliapimu, užtardamas lietuvizskus korespondentus ir jų melagingas bedieviszkas žines, nes kun. B. atsiliapime prieš kun. Jaksztį nebuvo parodyta su pirsztu, jog tu esi lietuvizskas korespondentas, tu raszai bedieviszskus straipsnius į lietuvizskus laikraszczius reikalūse liet. parapijų, o man, kaipo nekaltam avineliui, nebuvo reikalo nei iszsioti ir praverti savo burnos, – sztai czion maño kaltė už kurę asz turiu buti

sudytas ant nubaudimo. Na ir tikrai szeme dalyke Tamistos rasite manę kaltu? Bet palaukite, sustokite mieli prie-telei; dar virokas neiszskaitytas, dar isztarmė ne nuspresta ir bausmė nepaskirta! asz apalevosiu ir savo iszsiteisinimą pasistengsiu padūti ant raszto. Kadangi kun. Burbos atsiliapime isztikro nėra parodyta tų bedieviszskų straipsnių „Vien.“ ir kitūse lietuvizkūse laikraszcziūse, taip gi nėra nurodyta tų autorių, kurie raszo bedieviszskas korespondencijas liet. parapijų reikalūse, tikt vis pasakytą abelnai, jog kuris tikt drįsta prieštarauti kun. darbam, tas yra arsziauses paszlemėkas ir bedievis, už paraszimą straipsnio, o laikrasztis lieka bedieviszskas už patalpinimą; tai-gi asz pasiremdamas ant augszciau minėto antro savo prilyginimo, priverstas buvau pakelti balsą apgindamas savo locną garbę ir teisingumą kartu ir kitų liet. korespondentų, suprasdamas aiszkei, jog laikrasztis, kuris rupinasi apie apszvietimą, apie gerovę savo brolių, talpindamas žines, ypacz visūmeniszkam reikale, numano aiszkei ir apie jų autorių teisingumą: nes priezingsai, talpindamas į savo skiltis melagingus straipsnius, visados gali likti užgėditas, privedant ir iszrodant tikrus faktus. Tai-gi sakau, buvau priverstas norints keleis žodžiais atsiliapiti, idant skaitytojas tikrai nepamisylytu, jog isztikro visi lietuvizski korespondentai yra melagei, kaip kn. B. ant jų nurodo. Kad kn. B. žodziūse yra pasakytą daug grynos teisybės, jog kiekviena lietuviszkame kampe, kiekvienoje lietuvizskoje parapijoje yra žmonių be sąžinės, paszlemėkų, bedievių, palaidasniukių, plėsztųjų garbės, – asz sziaime dalyke negincziuju. Turime žinoti, jog tokių rastume ir tarpe kiekvienos tautos; ir kad

tuli biznieriui geidže pasidaryti sav biznį kaip isz kun., taip ir isz tikėjimo taip-gi negaliu prieštarauti; bet negalimas daiktas ir asz ant to nesutiksiu, kad visi mūsų parapijonai ir geri katalikai o butų pavirtę į tokius bjaurius iszgamus; o jeigu jau mes imsime taip gvildenti, tai be abejonės rasime czielas parapijas tokių niekverczių. Jau nekaltant apie kitas, tikt paimsime parapiją Scranton, Pa., Boston, Mass. ir Worcester; jau ten tikrai rodos, apart kun. nei vieno parapijono nėra gero, Scrantone yra kaltinamas Dr. J. Szlupas, buk jisai kursto žmones idant ne klausytu savo kun. Bet kas-gi kaltas anose parapijose, kur Szlupas negyvena? ir kur jo balsas visai mažai pasieke? asz tikrai esmiu priverstas pamislyti, jog sziaime dalyke tikrai yra kalti minėtu parapijų kun. Pats Tamista sakote, jog kun. Maszotas, už netikusį, kunigystės pildymą, tapė isz Scrantono vyskupystės praszalintas; tai dėlko anie kun. negali buti toki blogi, kurie eina Maszoto pėdoms? Ant galo atmetę mes visus ginczus ir pritarius, tikrai turime apszvarstyti ir iszriszti szį klausymą, apie kurį jau nevienas apszviestunas laužo savo galvą ir ne pirmu kartu jis yra pakeltas. Ką-gi tie lietuvizski korespondentai turi daryti su tikrais ir grynais faktais, blogų darbų? Tegul tie prasmenga, kurie raszo neteisingas ir melagingas žines; bet asz klausiu apie tikrus faktus, ir kolei szis klausymas nebus iszrisztas tai tie bedieviszki korespondentai nesusimazis ir neisznyks. J. Liudis.

Musztyne lenku.

Subatoje 5 d. szio mėnesio Scrantono lenkai laikė parapijinį mitingą, ant kurio nutarė neįleisti savo ex-kun,

Austo į bažnyčią, nės nors jisai buvo ir suspendavotas per vyskupą, vienok, kaip isz-sitarė į tulus parapijonis, sakėsi neklausęs vyskupo ir kaip laikęs taip ir ant toliau laikysės Dievmaldystę. Ant-rytojaus t. y. nedėlioje susirinko pas bažnyčią suvirsz 500 parapijonų ir viens kitą ukvatino stovėti drąsei už savo nutarimą, t. y. neįleisti ex-kun. Austo į bažnyčią. Tasai pamatęs tiek žmonių pas bažnyčią ir žinodamas apie jų nutarimą, kadangi tuli isz paczių parapijonų praneszė apie viską, tūj suprato kad ne dėl gero jie taip karsztai tarp savės kalbasi. Suprasdamas gerai, kad gerūju neapsieis, užkvietė polycmonus ir per nevalę laužėsi į szventenyčią. Pakilo isz tos priezasties musztyne. Lietsargiai, bobų knjogos bei sztakietai szventoriaus aptvėrimo buvo sunaudota imtynėje su polycmonais, kurie taip-gi pradėjo skambėti savo lazdomis. Parapijonai likosi pergaleti ir bėgo kur katras iszsprudo. 21 isz parapijonų, kurie nespėjo pabėgti, paėmė į cipe. Tą pat vakarą polycmonai vaikszcziujo po stubas, jieszkodami kaltinikų ir nemažai taip-gi dar paėmė. Pamedelio rytą daugumas isz paimtųjų, kurie ar iszsiteisino, ar kiti už jūs pasirancziujo, likosi paleista. Kitus-gi pasodino į pavietavą kalėjimą net ant keliolikos dienų ir koznas isz tų turės dar ir koros užsimokėti po \$30.

Jeigu žmonės ne but isz syk szokę ant polycmonų, bet pirmiau but isztarę apie visą dalyką but nės tos musztynės ne buvę ir jų nutarimas but turėjas syla, o dabar už tai, kad prieszinosi valdžiom, tai pagal valdiszskas tiesas ir bausmę užsitarnavo.

Isz parapijonų keletas buvo ir gana sunkei sumuszta, taip kad ir ligonbutį turėjo pasiekt.

Pobudžiai airiu gyvenimo. (Realities of Irish life)

Paraszé W. S. Prench.
(Tąsu.)

Trupinrinkiai, palicijos kableliai ir sudo assessoriai griebėsi dar karszcziau už darbo; bet sugavę isznetyčių du neatsargiai užsivėpsėjusiu farmeriu ir įkiszę jį į kalinį miestelyje Mongan'e jie atsisakė toliau gaudyti. Molly Mehire'ai tapo perdaug baisiais savo maudymu purvyne ir lupimu vėzdais, ir sudo valdžia apreiskė, jog ji nebeįstengia atlikti savo priedermių, kollaik nebus isznaikinti Molly Mehire'ai.

Isz tos priezasties tapo suszauktas Carimacrosse kariskas susirinkimas. Visi vienu balsu nusprendė, jog Molly Mehire'us reikia isznaikinti. Iszriszti klausymą, kaip jį isznaikinti, buvo netaip lengva. Vienas sudžia pasiūlijo užtykoti jį ir įkrėsti jiems szrūtų, po kurių jie turėse priverstinai bėgti; bet kad jam apreiskė, jog Molly Mehire'ai neszioja po sijonais pisztalietus ir moka jį suvartoti, jo užmanymas buvo nepriimtas, kaipo nenaudingas.

Galop tapo nutarta melstini Dublino valdžių daleidimo substitutio of service, t. y. užmainymo paprasto dalykų vedimo ekstraordinariu (nepaprastu), kas vostik nesilygino karos padėjimo apgarsinimui. Valdžia tokiame karte siuntė dokumentą, pasiremdama ant parodymų liudytojų, prisiekiusių, jog substitution of service yra neatbutinu, ir tas dokumentas su abiejų pusių vardais reikdavo primushti vieszose miestelio arba parapijos vietose. Sziamė karte buvo galima gauti substitution of service be mažiausių kluczių. Mes gavome dokumentą keliūse egzemplioriūse, ir tarp yvairių vietų reikėjo primusz-

ti jį ir ant sienų katalikų bažnyczios Magheracloone'e.

Tapo sūtaisyta ekspedicija ir sudo assessorius, drebėdamas priesz naują prieszą, pasirodžiusį baronijoje pavidale Molly Mehire'ų, pasirįžo labai nenoriai atlikti savo priedermę.

Stipri ir gerai apsiginklavusi palicijos gauja, vedama subinspektoriaus ir prižiurama prokuratoriaus buvo paskirta sergėti assessorių. Assessorius iszkeliavo su tais savo sargais. Daugybė ukinikų susirinko ant bažnyczios szventoriaus, ir kad tikt pasirodė assessorius, jie baisiai rėkėdami ir nožmiai grąsydami, apreiskė, jog nedaleis paniekinti savo bažnyczios sienų. Assessorius, romiausias ir begalo flegmatiszkas žmogus, yvairiais budais stengėsi numalšinti įnirtusią minią. Bet jo visi užtikrinimai, jog tai ne paniekinimas bažnyczios, bet tikt valdžios prisakymo atlikimas, nuėjo ant vėjo. Jo balsas pragaiszo kilusioje audroje. Ukinikai pradėjo szokinėti aplink jį, mosūdami vėzdais, ir rėkė, jog jie neleisė dasileisti szventų namų.

Tada prokuratorius liepė assessoriui atlikti savo priedermę, užtikrindamas, jog policija apgins jį, ir assessorius, visas drebėdamas, nuėjo bažnyczios link. Vostik jis pasijudino isz vietos kaip akmenų debesis privefė jį pasitraukti atgal, nors nė vienas akmū jo neužgavo. Tada buvo liepta policijai iszeiti pirmyn. Ji ėjo tarp akmenų daugybės. Akmenys pradėjo bertis sparccziau, tuli isz policeman'ų tapė užgauti; tada jiems buvo liepta szauti. Jie pataikė žemai į žmones, mėtanczius akmenis; szeszi ar⁷septyni žmonės iszvirto. Užstojo pauza ir mari tyla. Ji traukėsi neilgiau, kaip akimirksnį. Pirmneg polycman'ai suspėjo užtaisyti szaudyklas, minia su paszėlu-

siu skubumu metėsi ant jų. Tapo iszblokszta nauja akmenų kruva ir galop, polycman'ai, jausdami, jog pragaisz, jei pasiliks ant vietos, pasileido prie savo ratų, stovinczių szaly ir nubildėjo zovada į Carimacross'ą drauge su prokuratorium.

Taip veikiai atmusztas kovos laukas paliko insurgentų, rankose. Vienas isz jų buvo užmuzstas ant vietos, kiti, kurie buvo sugriuvę, buvo lengviai sužeisti. Vienam nuszovė ausį, antram lengviai įžeidė pirszta, ir nė vienas nebuvo sunkiai sužeistas.

Taip pasibaigė musza, kuri lig sziai dienos vadinasi „musza prie Magheraclovne'o“.

Po to dalykai priėmė ruszczią iszveizdą. Reikėjo isztirti užmuzzimą. Įnirtimas augo. Farmeriai padavė į sudą skundą ant policijos už žmogžudystę, bet prisiektojai nusprendė, jog tai buvo iszteisinama žmogžudystė.

Galima sav iszstatyti, kokį truckszmą, padarė tas nusprendimas tokiame taip greitai užsidegancziame kraszte, kaip Airija, kur taip tvirtai gyvūja partijų dvasia. Szauksmai: kraujas už kraują, praskambėjo po visą apygardą. Užmuzsėjo giminės ir draugai sutarė iszkelti jam iszkilmingas laidotuves. Laidotuvės buvo didelės. Buvo parūsztadikta policijos gauja. Bet viskas apsiėjo ramiai, ir po kelių dienų bruzdėjimas apsimalšzino.

Tūj' po to atsitikimo asz dar kartą kiek galėdamas stengiausi perkalbėti Carimacross'o valdžią sulaikyti menkniekingą karą su farmeriais, karą, kuri ne atneszė nė garbės, nė szlovės, ir kurioje kiekviena menka pergale, apturėta farmerių, buvo sutinkama visų gyventojų, kaipo svarbi pergale. Asz užrodinėjau ant to kaipo ant neatbutino ir iszmingo dalyko. Galop ma-

no patarmė gavo virszų. Man buvo pavelyta paleisti visus trupinrinkius, policijos kablelius ir assessorius, sulaikyti visus persekiojimus priesz farmerius ir laukti ramiai rugsėjo galo ir spalijų pradžios, kad pjūtė bus pabaigta ir kada, kaip asz maniau, savasties tiesos turėjo paimti virszų.

Tame laike užėjo prietikis, kurs gal but žingeidžiu dėl skaitytojo. Jis parodo, jogei Keltų niektikystės apie „kraujo sudą“ ir tada tebesilaikė toje Airijos szalyje. Mano pacziai kelioms dienoms praslinkus po muszai prie Magheraclovne'o prisiejo vaziūti pro muszos vietą; ji vaziavo kabriolete ir su ja buvo tikt vienas tarnas. (Toliaus bus)

Gromatnyczia.

Koresp. p. J. G. isz Brooklyn; p. S. M. isz Elizabeth, N. J.; pono Žiguno ir p. F. Mikolainio isz Thorp Wis. patilps į sekantį num. „Vienyb.“.

Teatras ir Balius!

Atsilaikys 19 d. Rugsėjo 1896 svetainėje Concordia Assembly Rooms 28-30 Avenue - A. New York City. Pradze 8 adyną isz vakaro. Svetainė bus atidaryta nū 7 isz vakaro. Po teatro puikus balius su labai puike muzika. Po parodos bus dainos. Ant teatro kaipo-gi ir ant balius užpraszone konodaugiausia sveczių isz visų aplinkinių, nes nauda nū to eis ant uždėjimo emigrantų namo. Pribudami ant tokio pasilinksminimo kartu prisidėsite ir prie garbingo tautiszko darbo ir už kožną palikta czion centą apturėsite szimtus padėkavonių nog atkeliaujanczių jusų brolių ir sesuczių.

Todėl nepasigailėkit lietuviai ir lietuvaitės paaukauti keletą centų ant taip garbingo tėvyniszko darbo. Visus meilingai užpraszo Komitetas.

LIETUVOS ISTORIJA

nū seniausiu gadyniu iki Lublino unijai.

PARASYTA SIMANO DAUKANTO BUVUSIOJO VILNIAUS
UNIVERSITETO PHILOSOFIJOS MAGISTRO.

(Tąsa).

Tūjaus leido jis tulas keketas į tąją pusę Tautorių abazo, kuri versme dangavosi, kures dar 500 karėjų įkandėn sekė, tos išblaszkė sargtis neprietelių, jų gyvūlius ir žirgus szalin pavarė. Paskui pūlė ant tų kurie traktį saugojo, tenai susigrumė pergalejo jų ir suėjo į abazą. Laukai buvo jau tuzti, dabar tiktai viena upė ir vieszkelis gaiszino nū visūmėninio muszio. Glinskis grudosi ant skardies, kurį, prieszai stovinti Tautoriai ant antros skardies, pasveikino vilyeziomis, bet mažne bė jokio nukriczio žmonių ir sirgų, kūmi Glinskis prieszakyje rindas paplonino, o sparnus pastorino. Tūm kartu nū savo skardies pradėjo puszkomis szaudyti į Tautorius, kurie netverdami atsitraukė nū antros skardies. Lietuviai vijo jų įkandėn, skubinau kiek galėdami ir perėjo laimingai upę. Glinskis prieszakyje kariaunos eidamas įsikirto į vidurį rindos, kursai vienam žirgui kritus, kitą užsėdo. Toje pusėje kurioje patys vieszpacziai Tautorių stovėjo, taip stipriai susirėmė Naujapilės žemlionys, jog Tautoriai buvo pradeda jau gurti, bet pagal savo budą vėl pasitaisę ir linksmi pūlė vienu kartu ant Lietuvių, bet tūm tarpu užpūlė žemlionys Gradno ir Minsko, kurie savo narsybe sujaugę sutratino rindas. Taip besigrument atvedė 300 Lenkų szarvotinių Czerkauskis, kurie dėl sunkumo savo szarvų negalėjo Lietuvių panokti. Tautoriai pamatę blizganczius paparczius, tarė, kiek vėliavų tiek pulkų esant, tardami naują kariauną atėjus, todrin palikinę karvietę su abazu spruko kur kas bejmanė. Lietuviai daugybes skriejanczių pakrėtė, daugesnei dar iszzuvo versmėse upės Cėpros, kurioje it gyvūlius muszė, artymasis ežeras nū kraujo pasriuvo, nū ko paskui raudonūju prudu buvo vadinamas. Paczios vieszpatienės Tautorių vos iszsprudo pėsczios per versmes ir raistus. 20,000 paczioje karvietėje paliko beklaksanczių. 3000 žirgų kliuvo Lietuviams ir 40,000 imtinių iszliūsavu ir visą sugrietą grobį vėl Tautoriaus atėmė.

Glinskis sugrižo pergaletoju ir sveiku ant ketvirtojo žirgo, kaipogi trys muszoje buvo jam kritę. Nuvargusius karėjus zygiu ir musza paliko abaze neprietelių ilsėtis, o tiems kurie buvo nenuvargę, liepė kelius saugoti. Tūm parėdymu nugalavo visus Tautorius, kurie muszoje nebuvo buvę; kaipogi tie kurie nieko apie tai nežinojo, grįždami drąsiai į savo abazą atėjo į nagą Glinskiui, tie kurie praėjusią notį žinojo ir norėjo iszsprukti, kliuvo į nagą kelius saugojantiems. Nelaimingesni buvo dabar tie, kurie lyg laiku isz karmuszos prasikraustė. Kaipogi minavota kuningaiksztienė Nastazija visus kelius buvo užstacziusi savo valsezioniais ir žemlioniais, kurie daugybes ties Kopilės vietovė, o likusius ties Petravycziais nugalavo.

Žinia tos garbingos pergalės rado d. kuningaiksztį Vilniuje jau be žado, ir jau mirsztantį, vienok numanė jis ją ir isz džiaugsmo apsiverkė, ir keldamas rankas į dangų, rodė tūmi savo džiaugsmą dėkavodamas Dievui, paskui pažvelgė

ant stovincziųjų ranką jiems dėdamas, kaipogi žadas buvo jau užkritis. Taip persiskyrė su szia pasaule 19 dienoje Rugsėjo mėnesio pasirengęs krikszczioniszkaį į paskutinę kelionę.

Buvo vyras nevaikiai ten permanas ir nebylus, vidutinio augumo, bet didei stiprus, gėrėjosi gaudėsiu už vis karės muzika, trobėsiais nerupinos, giebėjo iszkilmingą szejmyną savo rumūse užtūrėti. Gūdojo ir globė kantrius ir mokintus vyrus, perdaug dūsnus it jo brolis, sakoma buvo, jog jis it laiku numiręs; kaipogi jau viską buvo iszdovanojęs. Tuli vadino jo vieszpatavimą nelaimingu, jog jam vieszpataujant tulus dalykus Lietuviams Maskoliai atėmė, bet tame daigte ne jis yra kaltinamas, bet didūmėnė, kuri nei pati norėjo į karę traukti, neigi rinkliavų reikalingu laiku davė praszalaiczių samdyti, noris Aleksandra visudidžiausiose suspaudose rinkliavas rinko.

Jam mirus didūmėnė ilgai kyvojos apie jo palaidojimą. Lenkai norėjo Krokavoje laidoti kaip jis pats buvo linkejęs, kame jų kiti karaliai palaidoti buvo, bet Lietuviai krupavo, idant jiems belydint nabaszniką į Lenkus, tūm tarpu Glinskis, kurs paskūja pergale dar didesnei didžiaivosi, su pagelba Gūdų ukės valdzios neįgytu. Todrin Lenkai liovėsi nū savo geidimo, o Lietuviai Aleksandrą szale jo brolio S. Kazimiero Vilniuje palaidojo.

Aleksandro brolis Sigismontas, valdimieras Silėzijos ir Luzacijos per porą trukių nū Vilniaus te buvo, kad žinią gavo jo brolių Aleksandrą mirus. Visupirmasis Lietuvos jomylista kuris jį sutikti iszėjo buvo Glinskis, idant tūmi įtarimą, jog jis nor smeigtis į Lietuvos sostą, nū savęs nukratytu; bet Sigismontas vos 300 savo karėjų teturėjo, o Glinskis 700 savųjų, tas rodėsi daugiu dėl vieno ukininko, kas vėl jį darė įtariamu. Vienok iszmintingas Sigismontas tarės to nesuprantas ir kad daugiau jomylistų buvo atėjusių į jojo jis į Vilnių su dide iszkilme.

Maskolių d. kuningaiksztis Vasilius vos nujautęs smertį Aleksandro, tūjaus iszrėdė siuntinę į Lietuvą apsimetęs, savo sesers gūdzioti, bet aiskesnei bandyti, ar negalėtu Lietuvos d. kuningaikszzcziau tapti, su tokiu įsakymu, idant Eleną paczią ir didūmius, Taborių, Raudvylių su kitais jomylistomis žadais vilioti ir perkalbėti. Bet Sigismontas sugaiszino tokį jo ketėjimą ir iki siuntinys Maskolių juto nū Elenos jog visi vienu balsu Sigismontą d. Lietuvos kuningaikszzcziau pakėlę, tūmi daugesnei jis nerupinos.

XXXIX.

Sigismontas II.

Palaidojus vieszpatingai Aleksandrą, sukėlė Vilniuje suėimą. Noris Lietuviai daug sykių buvo žadėję Lenkams pagal Aleksandro linkėjimą ir vienybės sandarų nei kokio sueimo ypatingo nekelti be Lenkų, bet dabar radosi jis didei reikalingu idant tuli jomylistos nepasistiprintu savo bendrais ir tarnais, kuriame Sigismontą brolių nabaszniko visūtinai d. kuningaikszzcziau Lietuvos 20 dienoje Spalių mėnesio pakėlė ir Taborius vyskupas apkarunavojo jį sena ukės daba S. Stanislavo baznyczioje Vilniuje.

Visupirmasis rupesnis naujojo kuningaikszzczio buvė Maskoliai. Jis liepė apreiksztį Vasiliui, jog jis karszincziūm savo brolio tapo ir didei sav linkėjo, idant nevien padarytas paliaubas toliaus saugotų, bet dar sakės noris pakajų suderė.

ti, jei Vasilius jo siuntiniams paszportus dūtu sandarauti. Vasilius pasirodė didei veikiu, ir atsiuntė paszportus, kurių pragumu dar stiprino savo seserį Elena, idant savo tikybės nepaleistu.

Sigismontas užsakė sueimą Lietuviams apie pakajų Maskolių teirautis į Medininkus. Czia gavo žinią, jog Lenkai susirinkę į sueimą Petrikave 8 dieną Grūdžio savo rikiu jį pakėlę, kurį kviečia ant apėmimo ukės sūlo į Krokavą. Idant tūmi Maskolių nenugandintu, iki neiszkeliavęs tenai iszleido į Maskvą Raudvylių, Sapiją ir Monevytį su tokiu įsakymu, idant pakajų tūm kartu tedarytu, kad Vasilius visus imtinius iszliūsūs ir visas pilis ir krasztus jiems atimtus sugražins, žalas, kurias įgulė Dorogobuzo pilies iszdavė, užganūs. Vasilius atsakė didžiūdamsis: „jis nieko neveldė, ko jam Dievas ir jo praėjūnai neįdavė, todrin nevien to, bet ir visos Gudijos, sakėsi esąs vieszpacziu ir valdimieru. Ar buvo kas nutikęs paliauboms su Aleksandru esant, to jis sakės butinai nežinąs, bet su Sigismontu jis dar nei kokių sandarų nedaręs, apie kurių sulaužymą jo siuntinė galėtu skustis; vienok jis gėrisi pakajum ir nori jį užlaikyti, jei Sigismontas žalas nū įgulių Smolensko ir Mscislavo Maskoliams padarytas užganūtu, rugojo tiktai jis, jog seserį jo Elena perkalinėjęs, Sigismontas į Rymo tikybą.

Tam Maskvoje nutinkant, Sigismontas su Lietuvos jomylistomis su žibanczia iszkilme įėjo į Krokavą kurį tenai arcivyskupas Gniezno Rosa 24 Siekio mėnesio, apkarunavojo Lenkų rikiu. Didindams dar tūmi džiaugsmą vyresnysis brolis Sigismonto, Vladislovas Vengrų rikis iszaižadėjo per savo siuntinį Osvaldą Karlae visų pretensijų, kures butu turėjęs į Lenkų ukės sostą, kaipo vyresnysis sunus, kurį jau tula didūmėnė buvo linkėjusi sav rikiu pakelti.

Bet barnys didūmėnės Lietuvoje sukilo ant didės nelaimės ukės. Kaipogi nustipus Taboriui Vilniaus vyskupui vyrui drąsiam ir gudriam, ir didžiam mylėtojui savo tėvainės, pasiliko adaras kelias Glinskiui seną savo ketėjimą kūm veikėnei pasiekti. Buvo gi pats lėtas vyras, karėje ir ukėje sumanus, didei buklus ir gudrus bei drąsus per savo karės veikalus, garsus nevien namieje bet ir užrubežėje: kaipogi 12 metų jis tarnavo Albrektui valdimierui Saksonų Prizų karėje ir ciesoriui Maksimilijonui Italijos karėje. Paczioje Lietuvoje turėjo jis daug bendrų ir tarnų savo dūsnūmu ir pataika įgytų, o jo paskutinė pergale Taurių piktesnei dar iszdidino; kaipo be abejonės nustipus Aleksandrai, jis butu tūjaus Lietuvos vieszpacziu pasidaręs, jei nebutu Sigismontas savo staigiu atkeliavimu į Vilnių jo ketėjimo sugaiszinęs.

Sueime Jonas Zabrzezinskis apskundė jį akivaizdoje kaipo zdraicą ukės. Jis gi pats savo byloje rugojo dar už skriaudas Aleksandrai vieszpataujant pritirtas, todrin kūm didesnei jam spigino ukės reikalai. Did. kuningaiksztis noris žinojo apie tai, vienok dar tylėjo idant nedorą darbą skubinimu didesnei nepapiktintu; bet įgavus Sapijai į ranką ne mažus davodus zrodos Glinskio ir parodžius jūs d. kuningaiksztziui, galėjo nū to alvienas aiszkiai matyti Sigismonto apmaudą, kurį jis vis dar norėjo priesz jį slėpti.

Staigu Glinskis radosi nū visų apleistas, negalėjo jis nei vieną tarno dūsnūbe beprivilti, nei vienas nenorėjo jo bendru buti idant d. kuningaiksztį neužrustintu. Glinskis rįzosi apie tai gūstis d. kuningaiksztziui, kursai vilėsi, jog jis jį iszkla-

sys, bet nežinojo jog jis jau turėjo žinią apie jo pasalumą; todrin apskundė pats Zabrzezinskį d. kuningaiksztziui, kursai vienok vis ankstėsi spręsti apie tą nū vienos dienos lyg kitos. Lengvai galėjo tenai teisybę parodyti, bet didei paoju buvo tą daryti. Sigismontas vilėsi jog pats laikas barancziūsus kad jiems pirmoji aitra pereis vėl sutaikys, o tūm pacziu Glinskio ketėjimas ar sugaisz arba aiszkiai apsireiksz.

Glinskis papratęs iki sziolei nū visų gūdojams buti, o dabar mažne nū visų radosi užmirsztu, nebuvo tiek stangiu ir tampriu idant tą nukentėtu. Gūdėsi jis Vengrų karaliui Vladislovui, bet jis tai jam tedarė, jog savo brolio gromatoje lugojo, idant vėlinamą teisybės vardą ir godą Glinskio nepaiszytu. Tos teisybės atiteisimą Glinskis pats pradėjo skatinti lugodamas vieszpaties, idant jo provą akivaizdoje sueimo perveizėtų ir savo sintėjimą apreiksztu; bet d. kuningaiksztis didyn vien antra puse kliovėsi ir didesnei dar nusprendimo ankstėsi. Dabar Glinskis supyko ir rustybėje negalėdams isztverti ant d. kuningaiksztzio ir savo neprietelių isz apmaudo isztarė akivaizdoje tūs nepadorius žodžius: „taigi tur jis bandyti kas jam ir didžiam kuningaiksztziui ilgai skaudės”.

Sigismontas numanė kam tas atsiein, vienok nenorėjo slėpti tardams Glinskį Maskolius minavojant, todrin leido jis vėl siuntinius į Maskvą kviesdamas Vasilių į pakajų. Tą patį darė Elena jo sesū per Endriejų Dirszkų pas savo brolių, o per Joną Skindera pas Maskolių didūmėnę; bet Vasilius buvo vieną kartą rįzęs Lietuviams nieko negražinti ir nenorėjo nei kokio pakajaus daryti su tais kurie bylojo apie gražinimą Astiko ir kitų kalinių, ne pirmu ketėjo iszliūsūti kaip kad pakajus bus padarytas.

Taip siuntiniai nieko nepeszę sugrįžo namon. Lengva buvo Glinskiui su Maskolių d. kuningaiksztziu susizinti, kursai senei jau geidė tolesnes Lietuvos srytis įgyti ir visą Lietuvą į peleną paversti. Glinskis apreiskzė jam per savo isztikimą tarną, jog jis nor nevien su savo veldinėms pilimis, bet ir su nesenei nū d. kuningaiksztzio gautomis jam pasidūti, jei jis jam rasztu ir prisieka prižada jo neapleisti. Vasiliui to ir reikėjo, idant Lietuvos kokią dalį tūm pragumu įgautu, viską jam su džiaugsmu pažadėjo ir ant davado savo žadėjimo sukėlęs tūjaus savo kariauną peržengė rubežių ir per 30 trukių į Lietuvą įsigrūdė. Sigismontas traukė priesz su savo kariauna, kurią per savo jautrumą pirmu buvo patiekęs; bet Vasilius taip darė kaip jo tėvas Jonas ir brolis Dimitrius, kurie visados vengė aiszkios muszos, bet prasiszalinus Lietuvos kariaunai tūjaus Maskoliai pūlė į jos krasztus, ir ėmė plėszti ir terioti. Kur vien Sigismontas pasirodė nū tenai Vasilius pasitraukė. Dabar radosi ir Sigismonto kariauna pavargusi, tūintimpiniais dupsziojimais ir žygiais bei didžiomis kaitromis paguro, ant galo nuteriotūse krasztūse mitalo pristoko; todrin sugrįžo į Lietuvą tai uveikęs, jog Maskoliai turėjo isz Lietuvos iszsikraustyti ir Lietuviams pilį Gzikavo vėl palikti. Sigismontas paleidęs žiemą karėjus į dūnas, nukeliavo pirmu į Vilnių paskui į Krokavą.

(Toliau bus).

